

**Fribergaskolan
Danderyds kommun**

**Ulrika Andersson, Nacka
Monica Ernbo, Nacka
Marita Kallur, Nacka
Åsa Liljekvist, Sollentuna
Vecka 15-16, 2016**

Innehållsförteckning

VÅGA VISA	3
FAKTADEL	4
<i>Fakta om enheten</i>	4
<i>Statistik</i>	4
<i>Organisation /Ledning</i>	4
OBSERVATIONENS METOD	5
SAMMANFATTNING	6
<i>Sammanfattande slutsats</i>	6
MÅLOMRÅDEN	8
<i>Normer och värden</i>	8
<i>Kunskaper</i>	11
<i>Ansvar och inflytande för elever</i>	17
<i>Bedömning och betyg</i>	21
<i>Rektors ansvar</i>	24
JÄMFÖRELSE MED TIDIGARE OBSERVATION	28
REFERENSER	28

VÅGA VISA

VÅGA VISA är ett utvärderingssamarbete inom utbildningsområdet mellan Danderyd, Ekerö, Nacka, Sollentuna, och Upplands Väsby.

Syftet med VÅGA VISA är att öka måluppfyllelsen i förskola och skola genom att utvärdera verksamheten på uppdrag av de politiska nämnderna i respektive kommun.

Metoderna omfattar idag tre delar: kundenkät, pedagogers självvärdering samt kollegiala observationer, och genomförs i både kommunala och fristående förskolor, grundskolor och gymnasieskolor.

VÅGA VISA:

- baseras på läroplaner för förskola och skola
- utgår från ett barn- och elevperspektiv
- stödjer det systematiska kvalitetsarbetet
- jämför kommunernas förskolor och skolor
- sprider goda exempel och bidrar till lärande och utveckling

Observationer inom Våga Visa

Observationerna genomförs av erfarna pedagoger och skolledare med pedagogisk högskoleutbildning. Observatörerna bildar lag som besöker en skola i en annan kommun. Observationerna utgår från läroplanerna och gäller följande målområden:

- Normer och värden
- Kunskaper
- Ansvar och inflytande för elever
- Bedömning och betyg
- Rektors ansvar

Observatörerna skriver en rapport där de beskriver och bedömer skolans arbete och resultat inom målområden, baserat på

- Observationer i verksamheten
- Intervjuer med elever, personal och skolledning
- Skolans styrdokument

Även fördjupade observationer kan genomföras, när kommunen beslutat om det. I fördjupade observationer avser observationen ett par av målområdena och eventuellt särskilda frågeställningar.

Mer information finns på VÅGA VISA:s hemsida på www.danderyd.se/vagavisa

FAKTADEL

Fribergaskolan i Danderyds kommun är en kommunal högstadieskola (åk 7-9) belägen i ett skogsområde nära Mörby Centrum. Elevgruppen är homogen och de allra flesta eleverna kommer från Danderyds kommun. Skolan är mycket populär och elevantalet ökar.

De nuvarande eleverna har valt inriktning Matematik/NO eller Engelska, vilket ger dem möjlighet att fördjupa sig i ett av dessa ämnesområden. Inför läsåret 2016/17 kommer inriktningarna att avvecklas och i stället kommer alla elever i åk 7 att få förstärkning och fördjupning i ämnena matematik, engelska och svenska. På skolan finns också en Resursgrupp, som är en specialpedagogisk enhet, och en nystartad Förberedelseklass för nyanlända elever.

Fakta om enheten

Skolans namn:	Fribergaskolan
Är verksamheten kommunal eller fristående?	Kommunal
Årskurser	Åk 7-9
Ev. profil på skolan.	Ma/No-inriktning och Engelskinriktning

Statistik

Antal elever:	552 elever
Antal lärare	47 lärare
Hur många av dessa är legitimerade?	41 st är legitimerade. 3 st är nästan klara med examen och arbetar med sista uppsatsen/uppgiften inom VAL.
Antal specialpedagoger/speciallärare.	3 st + 3,5 st i Resursgruppen
Antal skolledare	2 skolledare

Organisation /Ledning

Hur är ledningen organiserad? (finns ledningsgrupp, arbetslagsledare, andra ledningsfunktioner)	Rektor och biträdande rektor utgör skolledningen som träffar de sju arbetslagsledarna i en pedagogisk ledningsgrupp en gång/vecka.
Vilka ingår i elevhälsoteamet på skolan?	Rektor, skolkurator, skolsköterska, skolpsykolog, SYV, 3 st speciallärare/specialpedagoger

OBSERVATIONENS METOD

Observationen genomförs av fyra personer, varav en med begränsat uppdrag, under tio dagar vecka 15-16, 2016. Observatörerna besöker skolan under fem dagar, den 11-13 april och den 18-19 april. Övrig tid används för att tillsammans göra analys och bedömningar samt för att skriva rapporten. Fördelningen av dagar har gjorts för att möjliggöra observation av samtliga tre årskurser, eftersom åk 8 är ute på PRAO hela vecka 15. Observationen inleds med ett kort möte med personalen, då vi informerar om syfte och metod.

Under observationsdagarna på skolan genomför vi intervjuer med följande grupper:

- Skolledningen (i början och i slutet av observationen)
- Elevhälsoteamet
- Arbetslagsledarna
- Elevrådets styrelse

Vidare gör vi cirka 70 lektionsbesök, ibland hela lektionen, men ofta bara en del av lektionen. En jämn spridning mellan klasser och ämnen eftersträvas. Vi besöker också mentorstid i alla tre årskurserna, sammanlagt fem grupper.

Planerade intervjuer görs med 10 lärare, med skolans bibliotekarie och med studie- och yrkesvägledaren. Spontana samtal genomförs med cirka 25 lärare, med personal i skolmatsalen, med vaktmästarna och med ett stort antal elever i anslutning till lektionsbesöken. I samband med observationen tar vi också del av dokument som beskriver skolans verksamhet (se referenslistan i slutet av rapporten).

Skolans förberedelseklass för nyanlända elever lämnar vi utanför observationen. Klassen startade endast fem veckor före observationen och rekrytering av personal pågick fortfarande när vi besökte skolan. I Resursgruppen, som är en specialpedagogisk enhet, gör vi inga lektionsbesök av hänsyn till eleverna. Däremot intervjuar vi lärare och en elevassistent som arbetar där, en kortare och en längre intervju.

SAMMANFATTNING

Sammanfattande slutsats

Fribergaskolan är en väl fungerande skola som erbjuder en verksamhet av god kvalitet. Skolan är för närvarande den mest populära högstadieskolan i Danderyds kommun. Eleverna är studiemotiverade, tar ansvar för sitt lärande och uppnår goda kunskapsresultat. Lärarna är kompetenta och engagerade i sina elever. Ambitionsnivån är hög överlag, både hos personal och hos elever.

Fribergaskolan har en öppen och välkomnande atmosfär, där det är lätt att trivas och känna sig hemma. *Fribergaandan* är väl känd och nämns med stolthet både av personal och elever. Den kännetecknas av hänsyn, gott uppförande och ömsesidig respekt. Eleverna trivs och känner sig trygga på sin skola.

Skolan har genomgått en omfattande renovering under flera års tid. Det mest genomgripande arbetet utfördes under förra läsåret. Den högtidliga invigningen ägde rum den 14 mars i år. Renovering har inneburit ett stort arbete för skolledningen och personalen och har tagit kraft från pedagogiskt utvecklingsarbete, värdegrundsarbete och utveckling av elevinflytande. Resultatet av renoveringen har blivit en modern och ändamålsenlig skolmiljö som är både vacker, stimulerande och mångsidig. Vi bedömer att de bästa förutsättningar nu finns för en nystart inom de områden som av naturliga skäl har fått stå tillbaka under renoveringen.

Skolans starka sidor finns framför allt inom målområdena *Normer och värden* samt *Kunskaper*. Det positiva förhållningssättet mellan lärare och elever förtjänar särskilt att lyftas fram, liksom undervisningens goda kvalitet hos de flesta lärare. Alla elever har tillgång till en egen bärbar dator under de tre åren på skolan. Datorerna används dagligen i undervisningen av elever och lärare och har öppnat nya möjligheter beträffande arbetssätt, information och återkoppling.

Det finns också förbättringsområden, varav de flesta tillhör målområdet *Elevernas ansvar och inflytande*. Även inom några andra områden lägger vi märke till en ojämn kvalitet i verksamheten med eleverna. En större tydlighet från ledningen om skolans mål och riktlinjer tror vi skulle bidra till en jämnare kvalitet.

Starka sidor

- Den positiva stämningen och det respektfulla förhållningssättet mellan elever och personal gör att eleverna trivs och känner sig trygga. (*Normer och värden*)
- Värdegrundsarbetet är tydligt både i undervisningen och vid gemensamma aktiviteter av olika slag. (*Normer och värden*)
- Lärarna är engagerade i sin undervisning och i sina elever. (*Kunskaper*)
- Skolan utgår från alla elevers olika förutsättningar och bedriver ett ambitiöst arbete för att alla elever ska lyckas i sitt lärande. (*Kunskaper*)
- Lokalerna är nyrenoverade, moderna och ändamålsenliga. (*Kunskaper*)
- Eleverna tar stort ansvar för sitt lärande. (*Ansvar och inflytande*)

Förbättringsområden

- Läraren nämner sällan syftet med lektionen eller vilka av ämnets förmågor som eleverna ska få möjlighet att träna. Syftet med lektionerna blir därmed ofta oklart. (*Kunskaper*)
- Alla elever är inte delaktiga och medskapande under lektionerna. Skolan behöver utveckla metoder och arbetssätt som gör alla elever aktiva och medskapande. (*Kunskaper*)
- Elevinflytandet i undervisningen behöver förbättras. (*Elevernas ansvar och inflytande*)
- Skolans formella forum för demokrati behöver utvecklas. (*Elevernas ansvar och inflytande*)
- Det behövs en större likvärdighet mellan lärare beträffande återkoppling om elevernas kunskapsutveckling. (*Bedömning och betyg*)
- Skolan behöver tydligare riktlinjer från ledningen på flera områden. (*Rektors ansvar*)

MÅLOMRÅDEN

Normer och värden

Beskrivning

Värdegrundsarbetet

Under vår observation hör vi ofta talas om *Fribergaandan*. Rektor beskriver den med ord som "hänsyn, gott uppförande och ömsesidig respekt". Elever lägger till gemenskap och ett öppet klimat med högt i tak. De nämner också allas lika värde och att ingen ska vara utanför. "På den här skolan spelar det ingen roll vem man är", säger en elev som vi talar med.

Skolans arbete mot diskriminering och kränkande behandling följer en struktur som utgår från en trygghetsenkät som alla elever besvarar i maj. Enkäten handlar om trygghet och trivsel, men även om kränkande behandling, trakasserier och diskriminering. Enligt likabehandlingsplanen sker uppföljning och analys av enkäten samt förslag på åtgärder i den pedagogiska ledningsgruppen, i arbetslagen, i elevhälsoteamet samt med elever och föräldrar under augusti/september. Detta arbete är underlag för likabehandlingsplanen som skrivs om varje år i oktober. *Trygghetsgruppen*, som består av kuratorn och en lärare från varje arbetslag, håller i detta arbete.

Fribergaskolan har ett system med två *kamratstödjare* i varje klass. Kamratstödjarnas uppdrag är att komma med idéer och initiativ som främjar trivsel och gemenskap för att därigenom förebygga mobbning och trakasserier. Kuratorn och en lärare ur Trygghetsgruppen är vuxenstöd för kamratstödjarna och träffar dem var fjärde vecka för att tala om trygghet och trivsel på skolan. Som ett led i arbetet för trygghet och trivsel finns det också en person anställd för att vistas bland eleverna på raster i korridorer och på fritidsgården.

I vår inledande intervju nämner rektor att arbetslagen har ett stort ansvar för arbetet med värdegrunden. För att skapa goda förutsättningar för detta arbete och tidigt kunna upptäcka problem har skolan valt att ha små arbetslag, som ansvarar för tre eller fyra klasser. Såväl mentorstiden 40 minuter per vecka som undervisning och gemensamma aktiviteter och traditioner nämns av rektor som ett led i arbetet med att främja likabehandling och förebygga kränkande behandling. De mentorstider som vi besöker under vår observation handlar dock om andra saker än värdegrunden. Några lärare som vi talar med beskriver hur de arbetar med värderingsövningar på mentorstiden. Flera elever uttrycker att mentorstiden ofta är ren information.

Några i personalen nämner att det är varje lärare som avgör i vilken omfattning och på vilket sätt de arbetar med värdegrunden. Vi märker att detta har lett till skillnader i värdegrundsarbetet mellan olika arbetslag och olika lärare. Elever som tillhör olika mentorsgrupper bekräftar denna bild. Rektor berättar också att värdegrundsarbetet i viss mån har blivit eftersatt de senaste åren på grund av den långdragna ombyggnationen.

Några lektioner som vi besöker tar upp värdegrundsfrågor. Som exempel kan nämnas att elever i åk 7 läser böcker om tolerans och allas lika värde i svenska och engelska. I

samhällskunskap i åk 7 arbetar eleverna med identitet och olika ungdomskulturer, i åk 9 med diskriminering och mäns och kvinnors olika villkor i samhället. Flera klasser har arbetat med integration under temat *mötesplatser*. I åk 8 ordnar arbetslagen årligen en resa till Utö med övernattnings för att stärka vi-känslan bland eleverna. I åk 9 får eleverna varje år en föreläsning om Förintelsen av Emerich Roth, överlevande från andra världskrigets koncentrationsläger.

Även lärare betonar vikten av gemensamma aktiviteter och traditioner för att stärka och bevara Fribergaandan. Skolans informationsbroschyr beskriver med stolthet traditioner som talangjakt, temadagar, teknikdagar, öppet hus, halloween samt *skolans dag* i slutet av vårterminen, när klasserna tävlar mot varandra årskursvis inom många olika områden.

Enligt skolans Kvalitetsdokument 2015 har eleverna fasta placeringar i klassrummet som bestäms av läraren, och vid grupparbeten är det läraren som avgör vilka elever som ska arbeta tillsammans. Elever och lärare som vi talar med intygar att detta stämmer även om det finns enstaka undantag i åk 9. Syftet är att öka arbetsron, skapa trygghet för eleverna och träna dem i att arbeta med olika kamrater. Skolan har medvetet valt att blanda klasserna i NO, hemkunskap och slöjd för att elever från olika klasser ska lära känna varandra.

Kuratoren berättar att några personer på skolan för närvarande genomgår en kurs vid Göteborgs universitet. Denna kompetensutveckling syftar till att skolan ska utarbeta ett handlingsprogram för värdegrundsarbetet. Kursen innehåller bland annat utbildning om ett koncept kallat *Star for life*, som skolan kommer att använda för att ge en likvärdig struktur för mentorernas värdegrundsarbete. I konceptet ingår ett utbildningsmaterial som mentorerna kan arbeta med tillsammans med sina elever. Arbetet ska starta från höstterminen 2016 med alla elever i åk 7.

Förhållningssätt

Enligt Fribergaskolans Kvalitetsdokument 2015 svarade i förra årets trygghetsenkät 94 procent av eleverna att de kände sig trygga i skolan och 93 procent av föräldrarna att deras barn kände sig trygga. Rektorn framhåller att skolan är känd för god trygghet och trivsel. Bland de elever vi talar med är det ingen som känner till någon förekomst av mobbning eller kränkningar på skolan. Däremot beskriver de att det finns elever som kan ha svårt att komma in i klassens gemenskap när de börjar åk 7. Vi observerar att det finns elever som sitter ensamma på raster i matsal och i korridorer.

En lärare vi talar med beskriver att Fribergaandan handlar om gemenskap, att man hälsar på alla och är trevliga mot varandra. Detta är också något vi märker under vår observation. Förhållningssättet mellan elever och lärare är öppet och avspänt i de flesta fall, ibland med en skämtsam ton. Några elever säger att det bästa med skolan är att man har många kompisar i parallellklasserna och att det är bra stämning bland eleverna – att ”alla är schyssta mot varandra”, både elever och personal. Vid enstaka tillfällen ser vi även exempel på en mera negativ ton mellan lärare och elev.

Under ett av lektionsbesöken kommer en elev från *Förberedelseklassen* (se ovan sidan 4) till en klass i åk 9 för att delta i matematikundervisningen resten av terminen. Det är hans första besök i klassen och två elever hälsar honom spontant välkommen, den ena tar i hand och den

andra erbjuder honom sittplats bredvid sig själv. En av lärarna i *Resursgruppen* (se ovan sidan 4) framhåller att eleverna därifrån blir väl behandlade av övriga elever i skolan.

Under vår observation ser vi flera exempel på att eleverna är trygga med varandra. I ett arbetslag i åk 9 framför eleverna klassvis en dans för varandra som de har övat in på sina idrottslektioner. Alla elever i de berörda klasserna är med och visar stor rörelseglädje. Ett annat exempel hämtar vi från musik i åk 7, där alla elever, flickor såväl som pojkar, börjar sjunga spontant när läraren frågar om de kommer ihåg vilken sång de sjöng förra veckan.

Arbetsklimat för elever

I skolans Kvalitetsdokument 2015 läser vi att elevenkäten visade att 75 procent av eleverna tycker att de kan arbeta utan att bli störda under lektioner och arbetspass, och 74 procent av föräldrarna anser att deras barn kan arbeta utan att bli störda.

De flesta lektioner vi besöker präglas av god studiero. Eleverna kommer oftast i tid och har med sig sina datorer och de läromedel som ska användas. De lyssnar koncentrerat på lärarens genomgångar och arbetar aktivt med sina uppgifter.

På enstaka lektioner är studieron sämre. Oftast handlar det om att den störs av småprat, men vid några tillfällen är det en grupp pojkar som pratar och kommenterar på ett störande sätt under lärarens genomgång. Undantagsvis är studieron sådan att det är svårt för läraren att genomföra lektionen enligt planeringen.

Under rasterna och vid skoldagens slut lägger vi märke till att det ibland är trångt och stökigt i korridorerna och att ljudnivån är hög. I den närbelägna fritidsgården finns både café och rastverksamhet som eleverna har tillgång till från klockan 11 varje dag.

Några elever vi talar med säger att miljön i korridorerna är ett problem när många elever vistas där samtidigt. Ingen av dem anser dock att detta leder till rädsla eller otrygghet. Eleverna understryker att de känner sig trygga överallt i skolan. Vi noterar att korridorerna är utformade så att man har god överblick över alla ytor.

Skolans ordningsregler/trivselregler finns på hemsidan, men vi ser ingenstans att de är anslagna i klassrummen. Några lärare som vi talar med uttrycker att ordningsreglerna är gamla och inte längre känns förankrade. De anser också att lärarna behöver en bättre samsyn kring hur ordningsreglerna följs upp när eleverna bryter mot dem. Vi ser ett exempel på att studieron i klassrummet störs av att det råder oklarhet om skolans regler om mobiltelefoner.

Bedömning i text

Vi bedömer att Normer och värden är ett starkt område på Fribergaskolan. Personal och elever har till stora delar en gemensam syn på värdegrunden. Det pågår ett aktivt arbete med att utveckla en förståelse för alla människors lika värde i undervisningen, på temadagar och under gemensamma aktiviteter. Det bedrivs ett systematiskt arbete mot diskriminering och kränkande behandling med utgångspunkt från likabehandlingsplanen. Vi bedömer dock att det finns kvalitetskillnader i sättet att använda mentorstiden för värdegrundsarbete mellan olika mentorer och arbetslag samt att riktlinjerna för detta arbete behöver förtydligas.

Vi bedömer att det i stor utsträckning råder ett respektfullt förhållningssätt bland elever och personal på Fribergaskolan. Eleverna trivs och känner sig trygga. Gemensamma traditioner och aktiviteter bidrar till detta. Stämningen präglas till stora delar av *Fribergaandan*, som står för hänsyn, gott uppförande och ömsesidig respekt. Lärarna bemöter sina elever på ett positivt sätt och visar stort engagemang gentemot dem. Bland eleverna råder ett välkomnande och inkluderande klimat.

Arbetsklimatet på lektionerna är gott och gynnar oftast elevernas lärande. För det mesta kan eleverna arbeta utan att bli störda av andra, men vi vill framhålla att det även förekommer lektioner med sämre studiero. Enligt vår bedömning behöver ordningsreglerna ses över och förankras och en större samsyn uppnås om hur reglerna ska följas upp.

Bedömning enligt skala¹

Stora brister i kvalitet				Mindre god kvalitet				God kvalitet				Mycket god kvalitet							
1,0				2,0				3,0				4,0							
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐

Kunskaper

Beskrivning

Hur skolan arbetar för att skapa förutsättningar för utveckling och lärande

Rektor framhåller att en av skolans största tillgångar är de engagerade och kompetenta lärarna. Även eleverna uttrycker sig överlag positivt om sina lärare och säger att "de är bra på att lära ut". Lärarna å sin sida beskriver sina elever som studiemotiverade och ansvarstagande.

Skolan är organiserad i sju mindre arbetslag, där varje lag ansvarar för tre eller fyra klasser. Klasstorleken omfattar cirka 28 elever, men i NO (naturorienterande ämnen), hemkunskap och slöjd arbetar eleverna i mindre grupper med elever från olika klasser. Varje mentorsgrupp består av cirka 16 elever. Mentorstid finns inlagt på schemat 40 minuter per vecka.

Undervisningens struktur: De flesta lektioner som vi besöker har en planering över lektionens innehåll uppskriven på tavlan. Vissa planeringar är mer tydliga och informativa än andra. Positiva exempel hämtar vi från matematik och teknik där läraren informerar om målet för lektionen, arbetsgången och slutligen utvärdering. Många lärare hänvisar regelbundet till

1.0 ¹ Stora brister i kvalitet

Verksamheten har stora förbättringsbehov

2.0 Mindre god kvalitet

Verksamheten bedöms sammantaget ha mindre god kvalitet och har flera förbättringsområden

3.0 God kvalitet

Verksamheten har i huvudsak god kvalitet med vissa förbättringsområden.

4.0 Mycket god kvalitet

Verksamheten uppvisar goda lösningar och förhållanden som visar att den kommit långt i sin strävan att nå målen.

sin planering som finns på lärarsajten på Google. Läraren skapar struktur och leder lärandeprocessen, dock ibland utan att bjuda in eleverna att vara medskapande.

Elevernas förståelse av syftet med undervisningen: Under våra lektionsbesök ser vi få exempel på att läraren nämner syftet med lektionen eller vilka av ämnets förmågor som eleverna ska få möjlighet att träna. Vi hör sällan att lärare hänvisar till läroplan, kursplan eller kunskapskrav, däremot framgår detta tydligt av många lärares planeringar på lärarsajten, dock inte alltid. Positiva exempel när syftet förklaras under lektionen är en matematiklektion i kombinatorik och en lektion i svenska om boksamtal.

Varierat arbetssätt: Under vår observation ser vi exempel på flera olika arbetssätt. Några elever som vi talar med nämner varierat arbetssätt som en av skolans starka sidor. En lärare uttrycker: ”Nyckeln till framgång är ett varierat arbetssätt”.

Flera lektioner som vi besöker i teoretiska ämnen börjar med en lärargenomgång inför klassen följt av en dialog mellan lärare och elever, arbete i små grupper, filmvisning eller enskilt arbete med frågor eller uppgifter. Vi ser dock även lektioner där eleverna arbetar enskilt med instuderingsfrågor eller uppgifter i läroboken under nästan hela lektionspasset. Under flera lektioner lägger vi märke till att läraren själv är betydligt mer aktiv än eleverna och inte inbjuder eleverna att interagera. Vi ser även några exempel på motsatsen, där lektionen är en dialog mellan läraren och eleverna för att tillsammans komma fram till svaren.

Vi är med när en lärare i svenska introducerar ett läsprojekt om *Mina drömmars stad*. Förutom att läsa boken och träna strategier för att förstå, tolka och analysera skönlitteratur ska eleverna arbeta varierat med boksamtal i grupp, klassdiskussioner, skrivuppgifter, källkritik, presentation eller dramatisering och utforskande arbete med digitala verktyg om tiden då boken utspelar sig.

Utforskande och kreativa arbetssätt: Under vår observation besöker vi få lektioner som ger eleverna möjlighet att arbeta utforskande och kreativt. Ett positivt exempel på utforskande arbetssätt hämtar vi från en lektion i matematik där eleverna arbetar med en uppgift i kombinatorik. Först reflekterar eleverna individuellt över uppgiften, sedan arbetar de i grupp och delger varandra sina tankar. Grupperna presenterar uppgiften både muntligt, i en bild och i en formel och förklarar sina resonemang. De formulerar också själva en egen liknande uppgift som de redovisar för klassen. Alla elever har fokus på uppgiften och ”pratar matematik”, vilket är lärarens syfte med övningen. Vi ser även exempel på utforskande, laborativa arbetssätt i NO och teknik.

Exempel på kreativa arbetssätt ser vi i samhällskunskap där eleverna i åk 7 ska spela in en film om ungdomskulturer och i åk 8 där de ska göra en pjäs om ett brott med efterföljande rättegång. Ämnena bild, musik och slöjd ger eleverna många möjligheter till kreativt arbete.

Ämnesövergripande arbete: I skolans kvalitetsdokument läser vi att ett av skolans utvecklingsområden för läsåret 2015/16 är att utveckla arbetssätt och arbetsformer för ämnesövergripande samarbete i syfte att skapa en helhetssyn på lärandet. Arbetslagledarna framhåller att arbetslagen försöker ge eleverna en helhetssyn på lärandet genom att ett visst arbetsområde behandlas samtidigt i flera ämnen. En lärare nämner som exempel ett samarbete om andra världskriget i engelska och SO. När vi frågar om de då konstruerar en gemensam

uppgift som kan bedömas i båda ämnena svarar läraren att det inte görs. Under vår observation ser vi få exempel på ämnesövergripande arbete, men vi hör talas om samarbeten mellan två ämnen där bild ofta ingår. Skolans olika temadagar ger också eleverna möjlighet att arbeta ämnesövergripande. Flera lärare som vi talar med uttrycker att ämnesövergripande arbete kräver en omfattande planering och att de måste avstå på grund av arbetsbelastningen.

Stimulans för elever som lätt når kunskapsmålen: I intervjuer med lärare framkommer att de på olika sätt försöker utmana elever som lätt når målen. Det kan till exempelvis göras genom att elever får använda högre årskursers matematikbok (även på gymnasienivå), läsa svårare böcker på engelska eller utveckla sina enskilda uppgifter genom att analysera och reflektera på högre nivå. En lärare nämner att datorn är ett viktigt hjälpmedel eftersom den underlättar för lärare och elever att hitta extrauppgifter av olika svårighetsgrad.

När vi frågar eleverna om möjligheterna att få utmaningar och svårare uppgifter säger de att det sällan förekommer förutom i matematik där lärobokens uppgifter har tre olika svårighetsgrader. Under vår observation lägger vi märke till att det inte alltid finns uppgifter för de elever som snabbt blir klara. Ibland hänvisas eleverna till lärarsajten, där det finns extrauppgifter som de kan arbeta vidare med.

Skolans profilklasser i engelska och NO/matematik erbjuder särskilda möjligheter för elever att få fördjupade kunskaper i dessa ämnen.

Kritiskt tänkande och självständigt formulerade ståndpunkter: Många lektioner som vi besöker är styrda av läraren eller läroboken och ger eleverna små möjligheter till kritiskt tänkande och självständigt formulerade ståndpunkter. Några positiva exempel ser vi i samhällskunskap och historia. Flera arbetsområden i svenska utmanar eleverna att läsa "på raderna, mellan raderna och bortom raderna". De ska använda sig av kunskap som de har om världen och göra egna tolkningar.

Arbetsätt som stimulerar samarbete: Skolans nyrenoverade lokaler är anpassade för att underlätta samarbete. Till de flesta klassrummen hör ett grupprum. Under vår observation ser vi flera exempel på arbetsätt som stimulerar samarbete. Vi deltar i en lektion i svenska där eleverna efter genomgång arbetar i små grupper och spelar in ett boksamtal. Denna bokcirkel pågår under åtta veckor och eleverna turas om att vara samtalsledare. Grupperna byts ut efter ett par veckor för att eleverna ska få möjlighet att arbeta med flera olika klasskamrater och därigenom utveckla samarbete och bredda sina kunskaper. Vi observerar också en lektion i fysik där eleverna genomför en laboration i grupp. Även denna gruppindelning är bestämd av läraren och byts ut efter en tid. På en lektion i engelska arbetar elever i grupp med Londons transportsystem. Med hjälp av digitala kartor över London och dess tunnelbanesystem ska de tillsammans lösa uppgifter om hur man tar sig från ett ställe till ett annat. Alla elever bidrar och är aktiva.

Arbetsätt som stimulerar språk- och kommunikationsutveckling: Vi lägger märke till att lärare i flera olika ämnen, både teoretiska och praktisk-estetiska, aktivt och medvetet arbetar med att lära eleverna ämnesspecifika begrepp. I matematik får eleverna en gång per termin göra en muntlig presentation framför klassen där de redovisar hur de har löst ett matematiskt problem. De ska berätta om metoden och använda relevanta ämnesbegrepp. I engelska

besöker vi en lektion där läraren går igenom en metod att använda när eleverna skriver essäer. Bokcirkeln som vi tidigare nämnt är ett exempel på språkutvecklande arbetssätt i svenska.

Vi märker sällan att lärarna aktivt försöker bidra till kommunikation och interaktion genom att inbjuda fler elever än de som räcker upp handen att yttra sig i pedagogiska samtal och diskussioner. Ofta är det bara ett fåtal elever som är aktiva och delaktiga. Vid ett par av våra lektionsbesök använder läraren bikupa som metod för att få många elever delaktiga i diskussionen.

Läs-DM, Danderydsmästerskapen i läsning, är en lästävling som bibliotekarien håller i på skolan. Hur Fribergaskolan ligger till i tävlingen presenteras kontinuerligt utanför biblioteket. En av skolans återkommande traditioner är en *skrivardag* i oktober, då eleverna under en heldag skriver en novell, saga, berättelse eller essä.

En lärare vi talar med nämner att tre personer från skolan deltar i kommunens satsning *Läslyftet*. Deltagarna får många idéer om språkutvecklande arbetssätt och läraren anser att flera lärare i olika ämnen borde delta.

Skolan har ett centralt beläget bibliotek med en lärare som arbetar halvtid som bibliotekarie. Han berättar att han samarbetar med lärare i svenska och engelska när eleverna själva ska välja böcker inom undervisningen. Enskilda elever kommer också till biblioteket för att låna böcker att läsa på sin fritid. Skolan använder samma datasystem som kommunens övriga bibliotek och kan därför låna in böcker från hela kommunen.

Modern teknik i lärandeprocessen: Alla klassrum vi besöker är utrustade med en projektor. Lärare som vi observerar använder dator och projektor under lektionerna för att visa exempelvis planering, arbetsuppgifter eller filmklipp. De använder ibland bildspel vid sina genomgångar där fakta, bilder och filmklipp samverkar för att förklara området för eleverna. Under några lektionsbesök ser vi läraren använda Kahoot², till exempel i matematik för att följa upp elevernas kunskaper om matematiska begrepp.

Eleverna har tillgång till en egen bärbar dator under sina tre år på Fribergaskolan. Datorerna används flitigt av eleverna på nästan alla lektioner, ofta för att söka information om det område de arbetar med. De skriver i Google docs och delar sitt arbete med sin lärare, de läser och svarar på frågor i det digitala läromedlet DigiLär, de spelar in sitt boksamtal och laddar upp det i Google Classroom för att bedömas av läraren, de söker inspiration på nätet inför uppgifter i hemkunskap och slöjd och de skriver vissa prov i DigiExam.

Utveckling av källkritiskt förhållningssätt: I arbetsområdet om *Mina drömmars stad* ingår källkritik i planeringen. En lärare nämner i en intervju att eleverna får öva källkritiskt förhållningssätt till exempel genom att hitta underliggande betydelser i valaffischer eller reklam. I övrigt ser vi inte att källkritik är ett prioriterat område på skolan.

Den fysiska miljön: Hela skolan är nyrenoverad. Utöver ljusa, rymliga klassrum som är utrustade med projektorer, whiteboard, högtalare och anslagstavlor finns specialsalar i NO och teknik, bild, musik, slöjd och hemkunskap. En stor idrottshall finns i en angränsande byggnad, skolrestaurang och aula i en annan. Skolan har många grupprum och öppna

² Digitalt verktyg för frågesport

studieytor. De flesta klassrummen för teoretiska ämnen är möblerade för lärarledda lektioner med bänkarna på rad riktade framåt. På skolgården, som ligger i ett skogsområde, pågår för närvarande markarbeten för en fotbollsplan med konstgräs.

Hur verksamheten anpassas till elever i behov av särskilt stöd

I elevhälsoteamet (EHT) ingår rektor, kurator, skolsköterska, psykolog, studie- och yrkesvägledare och tre specialpedagoger/speciallärare. Rektor leder arbetet i EHT. De tre speciallärarna är var och en knutna till två arbetslag och deltar i arbetslagsmöten varje vecka. Hela EHT har mötestid en gång per vecka. Speciallärarna har dessutom en egen mötestid tillsammans med rektor varje vecka för att förbereda vilka ärenden som ska tas upp i EHT. Enligt arbetslagsledarna används en stor del av mötestiden i arbetslagen till att diskutera elevärenden. De framhåller att rutinerna för EHT:s arbete behöver ses över, eftersom det hinner gå för lång tid från att ett ärende tas upp i arbetslaget till att laget får återkoppling från EHT. Både EHT och arbetslagsledarna nämner att det saknas specialpedagogisk kompetens i ämnet matematik.

I början av åk 7 genomförs tester av elevernas läs- och skrivförmåga och av deras matematiska kunskaper för att tidigt upptäcka vilka som behöver extra anpassningar eller åtgärdsprogram. Extra anpassningar är alltid en första åtgärd. I de fall dessa inte är tillräckliga för eleven skrivs ett åtgärdsprogram av mentor och speciallärare i samråd med elev och förälder.

Extra anpassningar för elever i behov av särskilt stöd görs på olika sätt. Under vår observation ser vi flera lektioner där speciallärare finns med i klassrummet för att stödja en enskild elev eller tar med sig elever till en annan lokal för att arbeta i mindre grupp. Speciallärarna nämner flera olika slags anpassningar och digitala verktyg för elever med dyslexi. Andra lärare nämner särskilda mallar vid skrivuppgifter, hjälp med att bryta ner uppgifter i mindre delar och hjälp vid läsläsning som exempel på extra anpassningar. Dessa frågor diskuteras på arbetslagens möten och om insatserna inte räcker till lämnas ärendet vidare till EHT. Flera lärare som vi talar med uttrycker att det saknas samsyn inom speciallärargruppen kring arbetet med särskilda anpassningar. De upplever att elever i behov av särskilt stöd får olika förutsättningar i olika arbetslag.

Elever har möjlighet att få *studiestöd* av lärare eller speciallärare vid två tillfällen i veckan, huvudsakligen i matematik. Sådant stöd föreslås av elevens lärare och diskuteras i arbetslaget. På schemat finns även så kallad *banktid* som används till läsläsning eller komplettering av uppgifter som elever inte hunnit avsluta. Eleverna har dessutom möjlighet att få hjälp med läsläsning en timme varje fredag.

På skolan finns tolv elever som går i *Resursgruppen*, en specialpedagogisk verksamhet som riktar sig till elever med diagnoser inom autismspektrat och elever som av annat skäl behöver särskilt stöd. Personalen som arbetar där bildar ett eget arbetslag. Det finns 3,5 tjänst som speciallärare och flera elevassistenter. Tillsammans arbetar de medvetet för att integrera eleverna i de ordinarie klasserna på skolan i de ämnen där det är möjligt.

Hur verksamheten anpassas efter elever med annat modersmål

På skolan finns elever med flera olika modersmål, men endast två elever har behov av att läsa svenska som andraspråk. En elev får studiehandledning på sitt modersmål och några elever deltar i modersmålsundervisning som tillhandahålls av kommunen.

Sedan vecka 10 i år finns också en förberedelseklass för 12 nyanlända elever. Klassen har tillkommit genom beslut från Danderyds kommun. Rekrytering av personal till klassen pågår för närvarande.

Skolan och omvärlden

Skolan har en studie- och yrkesvägledare (SYV) på 75 %. Vi intervjuar henne om hur skolan samarbetar med omvärlden. Hon beskriver att eleverna har praktisk arbetslivsorientering (PRAO) två veckor på vårterminen i åk 8 och en vecka på höstterminen i åk 9. Eleverna ordnar själva sina PRAO-platser. Vid behov kan vissa elever få intern PRAO på den egna skolan eller på en annan skola i kommunen. PRAO:n är integrerad i skolarbetet genom att eleverna får uppgifter med sig ut på sina arbetsplatser och sedan redovisar resultatet när de kommer tillbaka till skolan.

Skolan samarbetar också med Vetenskapens hus³ inom *Tekniklyftet* i NO och teknik. Två teknikdagar anordnas för eleverna varje hösttermin. Ytterligare exempel på kontakt med omvärlden är arbetsmarknadsdagar i samarbete med föräldraföreningen. I bild kommer eleverna i åk 7 att besöka Medelhavsmuseet för att hämta inspiration till sitt arbete i lera och i åk 9 samarbetar de med en glaskonstnär. I övrigt kan nämnas att skolan regelbundet bjuder in lokala politiker och att de gör studiebesök, till exempel i riksdagen och på rättegångar. I närområdet används såväl kommunens simhall som bibliotek.

Fribergaskolan deltar regelbundet i elevutbyte med tre vänskolor i Spanien. Elever i åk 9 besöker skolorna under en vecka på höstterminen och bor i spanska familjer. De spanska eleverna gör återbesök under efterföljande vårtermin. Skolan har också ett brevvutbyte med en vänskola i Paris. Eleverna skickar både brev och videoklipp till varandra och ska även börja använda Skype. Utöver detta erbjuder skolan sina elever en fördjupning om Förintelsen under höstterminen i åk 9. I fördjupningen ingår en resa till Krakow i Polen med besök på koncentrationslägren i Auschwitz och Birkenau.

Bedömning i text

Vi bedömer att undervisningens kvalitet på Fribergaskolan är god, om än något ojämn. Lärarna är engagerade och kompetenta. De använder i stor utsträckning digitala verktyg i sin undervisning för att delge eleverna planeringar och information via sina lärarsajter. Undervisningen är strukturerad, men lärarna hänvisar sällan till kursplanerna, vilket leder till att eleverna inte alltid förstår syftet med lektionen.

Vi bedömer att eleverna ofta får pröva olika arbetssätt, men att skolan behöver utveckla arbetssätt som ger eleverna fler möjligheter att vara utforskande och kreativa samt tränar dem att tänka kritiskt och att självständigt formulera ståndpunkter. Eleverna får ofta möjlighet att träna sig i att samarbeta. Språkutvecklande arbetssätt förekommer i flera ämnen, men lärarna bör i större utsträckning bjuda in fler elever att kommunicera än de som räcker upp handen.

³ ⁴ <http://www.vetenskapenshus.se/node/146>

Enligt vår bedömning behöver ämnesövergripande arbetssätt utvecklas på skolan och mer tid avsätts för att planera sådana projekt.

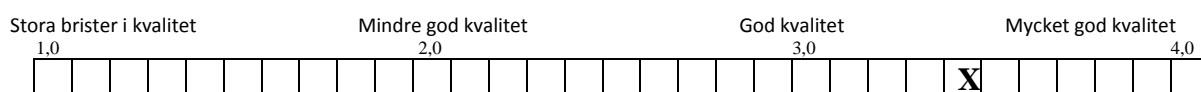
Vi bedömer att skolan bedriver ett ambitiöst arbete för att alla elever ska nå kunskapskraven. Skolan har goda resurser för att anpassa verksamheten efter elever i behov av särskilt stöd. Vi vill här särskilt framhålla arbetet med eleverna i Resursgruppen, men även andra elever har många möjligheter att få extra anpassningar och andra stödinsatser. Vi bedömer dock att det saknas samsyn mellan arbetslag och speciallärare samt inom speciallärargruppen kring arbetet med anpassningar, vilket leder till bristande likvärdighet mellan arbetslagen. Vi vill också peka på att skolan saknar specialpedagogisk kompetens i matematik, vilket är en nackdel för elever som riskerar att inte nå målen i ämnet.

Eleverna får i viss utsträckning stimulans och extra utmaningar att utvecklas maximalt, men detta arbete kan utvecklas ytterligare. De särskilda inriktningarna ger elever goda möjlighet att fördjupa sig i engelska eller matematik/NO.

Vi bedömer att skolans samverkan med omvärlden är ett starkt område. PRAO och studie-och yrkesvägledning förbereder eleverna för framtida studier och yrkesval. Eleverna får även många andra möjligheter till samverkan med omvärlden, även internationellt.

De nyrenoverade och ombyggda lokalerna är väl anpassade efter verksamhetens behov och bidrar till en fysisk miljö som i hög grad är stimulerande och mångsidig.

Bedömning enligt skala

Ansvar och inflytande för elever

Beskrivning

Elevers ansvar för det egna lärandet och arbetsmiljön

Under vår observation ser vi att eleverna tar ansvar för sitt skolarbete. De flesta lärare skapar förutsättningar för elevers ansvarstagande genom att dela sina planeringar med dem på sin lärarsajt på Google. De förväntar sig att eleverna är aktiva på Google och håller sig uppdaterade om undervisningen. Många elever som vi talar med bekräftar att de använder lärarsajten aktivt.

De arbetssätt som används vid våra lektionsbesök visar att eleverna ges möjlighet att ta ansvar för det egna lärandet genom att arbeta med kortare uppgifter enskilt eller i grupp. Vi ser sällan att de får arbeta med mera omfattande uppgifter som innebär att de själva ska planera, välja material, disponera tiden och välja redovisningsform. Ett positivt exempel på elevansvar hämtar vi från ämnet matematik, när eleverna ska repetera ett arbetsområde inför nästa prov. Varje elev får i uppgift att själv planera hur tiden ska användas fram till provet. De ska själva

bedöma vilka delar de behöver repetera och göra en planering över när de ska arbeta med detta i skolan och hemma. Planeringen ska de dela med läraren på lärarsajten.

Vi observerar att elever tar ansvar för sitt skolarbete och i stor utsträckning använder lektionstiden till lärande, men vi ser också enstaka exempel på motsatsen. Eleverna lyssnar aktivt in vad som gäller för varje lektionspass, men de tar sällan egna initiativ. De ställer frågor om kunskapskrav och bedömning, men reflekterande frågor över det egna lärandet ser vi inte exempel på.

Uppläggningsen av utvecklingssamtalen ställer däremot höga krav på eleverna att reflektera över det egna lärandet. Eleverna får förbereda sig i skolan men ska också diskutera hemma med sina föräldrar. De ska gå igenom sina resultat på SchoolSoft och sina omdömen i Google Drive och därefter fylla i en mall där de visar vilka ämnen de vill fokusera på och vilka mål de vill sätta upp i dessa ämnen.

Vi noterar att eleverna oftast tar ansvar för arbetsmiljön genom att ställa in stolar och plocka undan efter sig i klassrummen, men att det ibland är skräpigt i korridorer och grupprum. Vaktmästarna uttrycker att eleverna värnar om sin arbetsmiljö och att förstörelse knappast förekommer.

Eleverna har tilldelats vissa ansvarsområden. Varje klass har jour i matsalen en vecka per termin. Elever har också ansvar för att göra inköp till hemkunskapen.

Inflytande över verksamheten

I vår inledande intervju med rektor beskriver han sin syn på elevinflytande i undervisningen. Lektionsinnehållet är lärarens ansvar, men eleverna ska få vara med och påverka exempelvis arbetssätt och redovisningsform. Det finns ingen nedskrivna plan för detta, utan det är lärarnas och arbetslagens ansvar att det möjliggörs.

Vid våra besök på mentorstiden ser vi att elevers tankar, intressen och åsikter tas tillvara genom att mentorer tar med sig elevers förslag därifrån till arbetslagen. I åk 7 är eleverna med och utvärderar förra veckans möte för elever och föräldrar om ANDT⁴. I åk 9 får de i uppdrag att fundera över kommande temadag i ANDT. De delas in i grupper och redovisar sina idéer för mentorn. Elevrepresentanter från varje mentorsgrupp ska också delta på arbetslagsmöten för fortsatt planering av temadagen.

I lärarintervjuer framkommer att elever har liten möjlighet att påverka innehållet i undervisningen, men att de däremot kan ha visst inflytande över arbetssätt, redovisningsform och tidpunkt för inlämning. Syftet är att elevernas arbetsbörda per vecka ska vara rimlig. En lärare säger att hon helst vill ha samma planering i alla sina tre klasser och inser att det går ut över elevinflytandet. Elever uttrycker att möjligheten till inflytande i hög grad skiljer sig åt mellan lärarna. Hos vissa lärare kan de få vara med och påverka undervisningen, men inte hos alla. Det är inte alltid läraren lyssnar på elevernas förslag, tillägger de.

Några elever berättar att de i matematik har fått vara med och bestämma om de ska ha två prov per termin eller endast ett prov och flera mindre läxförhör. De får dock inte välja på

⁴ Alkohol, Narkotika, Droger, Tobak

individnivå, utan hela klassen måste vara överens. En annan elev nämner att de i SO får vara med och påverka redovisningsform, men tillägger att även i detta fall måste hela klassen enas.

Även om lärare och elever sällan planerar undervisningen tillsammans, uttrycker elever att ”det är som det ska”. De är oftast nöjda med lärarnas planering, även om de ibland efterfrågar instuderingsfrågor inför prov. En lärare menar att eleverna får vara med och påverka mer ju äldre de blir. En annan lärare visar att eleverna får vara med och planera arbetsätt och redovisningsform genom att det i hans planering är tomt under rubriken “Hur?” samt “Redovisning och bedömning”, medan han själv har fyllt i förmågor och centralt innehåll.

Vi ser få exempel på elevinflytande under våra lektionsbesök. En lektion introducerar ett nytt arbetsområde när eleverna kommer tillbaka efter PRAON. Läraren presenterar sin planering och inspirerar eleverna att vilja börja arbeta, men de inbjuds inte att diskutera planeringen och föreslå alternativ. När eleverna har möjlighet till inflytande under våra lektionsbesök handlar det oftast om att de kan välja mellan olika aktiviteter till exempel i engelska, matematik och slöjd. De kan också få välja vilken skönlitterär bok de ska läsa i engelska eller vilken låt de ska öva in och spela upp på musiken.

Enligt skolans dokument görs utvärdering av undervisningen efter avslutat arbetsområde samt efter varje termin i alla ämnen. Det finns ingen gemensam utvärderingsmall som används i alla ämnen. En lärare nämner att hon gör förändringar av undervisningen utifrån utvärderingar, men många lärare verkar i stor utsträckning ha ett utarbetat material som de är nöjda med. När vi frågar elever om utvärderingar säger de att det sällan förekommer. I vissa ämnen görs det muntliga utvärderingar efter avslutat arbetsområde, däremot anser de att det sällan förekommer skriftliga terminsutvärderingar i ämnena. Lärare bekräftar att de gör muntliga utvärderingar efter olika arbetsområden. De uttrycker också att terminsutvärderingar förekommer men ibland inte hinns med.

Elever har inflytande via sina utvecklingssamtal där de har möjlighet att ge sina synpunkter på verksamheten och undervisningen. Några berättar att de kan påverka genom att ta kontakt med mentor eller skriva till rektor. Vissa elever framför att de har tagit direkt kontakt med rektor vid missnöje med lärsituationer. Vissa elever är nöjda med rektors bemötande och anser att han försöker ta tag i problemen, men andra uttrycker att inget händer.

Vi lägger märke till att pojkar ofta är mer aktiva muntligt på lektionerna än flickorna, men inte på ett sätt som gör att flickorna hamnar i bakgrunden. De flesta lärare har ingen strategi för att involvera fler elever i diskussioner och samtal, vare sig flickor eller tysta pojkar. Ett positivt exempel är en lärare som involverar alla elever genom att ge dem varsin grön och röd lapp som används när de ska svara. Eleverna svarar genom att sträcka upp den gröna eller röda lappen. Genom lapparna aktiveras alla elever och läraren får samtidigt överblick över hur gruppen hänger med i undervisningen.

Demokratiska processer

Under vår intervju med skolledningen frågar vi vilka formella forum för demokrati som finns på skolan. Rektor nämner elevrådet och även mentorstiden som kan sägas vara ett demokratiforum. Eleverna har mentorstid en gång i veckan och varje mentorsgrupp har en elevrådsrepresentant. Mentorsgruppen representeras också på arbetslagsmöten 1-3 gånger per

termin. Skolan har däremot inga formella klassråd där eleverna tränas i demokratiska processer.

Vi besöker mentorstider i alla årskurser. I åk 9 hör vi elevrådsrepresentanten kort redogöra för vad elevrådet arbetar med just nu och undra om gruppen har någon fråga till elevrådet. Även ärenden av informativ karaktär förekommer på de mentorstider vi besöker.

När vi ställer frågor om elevrådet är det svårt att få svar. Flera elever och lärare uttrycker att de har liten insyn i deras uppdrag eller hur de arbetar. Matfrågor och en bal för niorna är två av de uppdrag som elever och lärare nämner. Några elever säger att skolans elevråd inte är så aktivt.

Vi intervjuar elevrådets styrelse som beskriver sin verksamhet. Elevrådet består av representanter från varje mentorsgrupp. Styrelsen består av en ordförande, en vice ordförande, en sekreterare och en kassör samt två elevskyddsombud och en suppleant. De har inte fått någon formell utbildning, men däremot är en lärare utsedd som stöd för elevrådet i deras arbete. Skyddsombuden har deltagit i skyddsronder på skolan och påpekat områden som behöver åtgärdas. Enligt styrelsen träffas elevrådet 2-4 gånger per termin.

Under vår intervju med elevrådets styrelse berättar de om olika frågor som de arbetar med. De bevakar mat- och miljöfrågor, eftersom dessa nu ligger inom elevrådet och inte som tidigare inom enskilda råd. De arbetar också med olika evenemang, till exempel *Operation Dagsverke*, *Niornas bal*, *Sjuornas fest*. Då bildas oftast kommittéer där även elever utanför elevrådet kan delta. Elevrådet har också varit med och beslutat vilka stolar skolan skulle köpa in till klassrummen efter renoveringen. Även vid rekrytering av den nuvarande kökschefen har de deltagit, men inte vid rekrytering av lärare. Detta skulle de gärna vilja vara delaktiga i.

Vi frågar hur elevrådsarbetet går till och styrelsen beskriver då att de kan få frågor från mentorsgrupperna eller från läraren som är utsedd som stöd för elevrådet. Han har kontakt med skolledningen och ibland kommer frågor därifrån. Vid varje möte skrivs ett protokoll som läggs ut på elevrådets sajt och varje mentor får också en kopia. Tanken är att klassens elevrådsrepresentant ska ta upp de frågor som har behandlats på mentorstid. Vi hör dock att alla representanter inte deltar på samtliga möten, eftersom dessa ligger under ordinarie lektionstid och eleverna inte vill missa prov eller lektioner.

Vi frågar elevrådets styrelse om de upplever att de gör skillnad och de svarar att skolledningen och lärarna lyssnar men att de inte ser så stora förändringar, "det händer inte så mycket". De är ändå stolta över sitt arbete med *Operation Dagsverke* och med olika evenemang.

Föräldrarna på Fribergaskolan har möjlighet att påverka verksamheten via föräldraföreningen eller genom att ta kontakt med mentor eller annan personal på skolan. De bjuds in till föräldramöten och till sina barns utvecklingssamtal en gång per termin. I verksamhetsplanen ser vi också att skolan har ett förtroenderåd med representanter för ledning, personal och föräldrar.

Bedömning i text

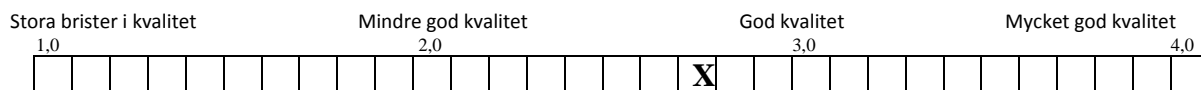
Vi bedömer att eleverna tar stort ansvar för sitt lärande. Material som lärarna delar med eleverna på sin sajt underlättar ansvarstagandet, men de arbetssätt som används begränsar ibland möjligheterna. Eleverna tar oftast ansvar för den gemensamma arbetsmiljön, dock inte alltid i korridorerna. De bidrar positivt till arbetsmiljön genom att ta ansvar för de jourveckor som tilldelats dem i matsalen.

Vi bedömer att det finns en vilja hos personalen att ta tillvara elevernas tankar, intressen och åsikter. Däremot har eleverna inget reellt inflytande i undervisningen. De har ibland inflytande över tidpunkt för redovisning, men i övrigt har de små möjligheter att påverka planering, arbetssätt och innehåll. Vi bedömer att elevinflytande inte är ett prioriterat område på skolan. Det saknas riktlinjer från skolledningen om hur lärarna ska arbeta för att säkerställa att eleverna får det inflytande som de har rätt till enligt läroplanen.

Enligt vår bedömning är skolans strukturer för den formella elevdemokratien inte tillräckliga för att säkerställa att elever tränas i demokratiska arbetsformer. Mentorstiden används endast i begränsad omfattning till elevdemokratiska frågor. Det är dock positivt att elevrådsrepresentanter vid vissa tillfällen deltar i arbetslagens möten. Vi bedömer att elevrådets arbete behöver förstärkas och synliggöras och att skolan behöver involvera elevrådet i fler ärenden som rör skolans verksamhet.

Slutligen bedömer vi att föräldrarna ges möjlighet att påverka utvecklingen av skolans verksamhet i rimlig omfattning.

Bedömning enligt skala

Bedömning och betyg

Beskrivning

Elevers kännedom om kunskapskraven

På skolan används flera olika digitala verktyg som hjälpmedel för att planera och lägga upp undervisningsmaterial till eleverna. I verksamhetsplanen läser vi att skolan har haft formativ bedömning/bedömning för lärande som fokusområde de senaste två läsåren.

När vi frågar lärare hur de arbetar för att ge eleverna kännedom om kunskapskraven berättar de att dessa finns på SchoolSoft och i många fall även på lärarsajten. Beträffande genomgång och förklaring av kunskapskraven säger några att de har gått igenom dem i början av terminen, andra att de förklarar allteftersom de kommer upp i undervisningen.

När vi frågar elever i olika årskurser om de känner till kursplaner och kunskapskrav svarar alla att de finns på SchoolSoft eller på lärarsajten. De bekräftar vad lärarna sagt även när det gäller genomgång och förklaring. Många elever säger ändå att de inte förstår kunskapskraven och vad som krävs för att nå de olika betygsnivåerna. "Man bara kör på", säger en elev. En annan säger att lärarna brukar förklara inför prov, men att man inte alltid i förväg vet vilka förmågor eller kunskapskrav som testas på provet. "Det ser man efteråt när man får sitt resultat. Det hade varit bra att veta det innan", säger eleven. Även några andra elever uttrycker sig på liknande sätt.

Under vår observation ser vi ett exempel på hur läraren medvetet försöker förtydliga förmågor och kunskapskrav genom att konkretisera dessa i förhållande till den aktuella uppgiften. Detta görs i en så kallad *lärandematrix* som delas med eleverna i Google Classroom. Vi ser också lärare som återkopplar efter prov genom att visa elevexempel på E-, C- och A-nivå för att förtydliga vad som krävs för de olika nivåerna, så att eleverna ska förstå detta inför framtida uppgifter.

I en lärarintervju framkommer att verktyg som kamratbedömning och i viss mån även självvärdering används för att göra eleverna mer medvetna om kunskapskraven, men under vår observation ser vi inte dessa verktyg användas. Vi hör dock elever beskriva att de ibland, i vissa ämnen, får i uppgift att själva kommentera sina resultat utifrån kunskapskraven.

Återkoppling av elevers lärande till elever och/eller föräldrar

I skolans verksamhetsplan kan vi läsa att skolan strävar efter en bra kommunikation med hemmen, dels genom mentorskapet, dels genom det webbaserade verktyget SchoolSoft.

Under vår observation får vi ta del av hur SchoolSoft används. Vi ser då att många lärare använder verktyget för återkoppling, men att detta sker på flera olika sätt. Några lärare kopplar den redovisade uppgiften till de aktuella kunskapskraven och redovisar sedan i en matrix hur eleverna har lyckats. Andra skriver en resultatkommentar till eleverna där det ibland hänvisas till kunskapskraven, men inte alltid. Vi ser också att vissa lärare skriver framåtsyftande kommentarer till eleverna i anslutning till resultatet, men att denna typ av kommentar saknas i flera ämnen. Några resultatredovisningar består endast av ett poängresultat (till exempel 28/30) eller av ett betygsliknande omdöme (till exempel B).

Lärare vi intervjuar bekräftar att återkoppling till elever och föräldrar skiljer sig åt mellan ämnena. "Man ska rapportera resultat på SchoolSoft, det har skolledningen sagt", men det finns inga riktlinjer för hur det ska göras. Rektor bekräftar detta vid vår avslutande intervju. Många lärare säger att skriftlig återkoppling tar mycket tid och att de istället ger muntlig återkoppling till eleverna under lektionstid.

Elever vi samtalar med är medvetna om hur de får olika typer av återkoppling på sina uppgifter. De nämner muntlig återkoppling, resultatrapportering på SchoolSoft, återkoppling direkt i själva uppgiften, till exempel i Google docs, i DigiExam eller på lärarsajten. Eleverna visar förståelse för att de inte alltid får skriftlig återkoppling. "Lärarna har ju så många grupper", säger en elev.

Det råder ibland viss förvirring kring var elever kan hitta återkoppling eftersom lärarna använder olika verktyg. En elev påpekar att det skulle vara bra om alla lärare kopplade sina

uppgifter till de aktuella förmågorna i ämnets matris på SchoolSoft, medan andra elever anser att det är tillfredsställande som det är nu.

Under våra intervjuer framkommer det att funktionen *Ämnesmatris* på SchoolSoft, där elev och förälder kan se elevens kunskapsutveckling i alla ämnets förmågor, inte längre är tillgänglig. Rektor bekräftar att den stängdes ner efter diskussioner i ämnesgrupperna och i den pedagogiska ledningsgruppen för att den skapade stress hos lärarna. Elevrådet blev inte tillfrågade. Flera elever uttrycker att de saknar ämnesmatriserna, även ett par lärare instämmer.

I skolans kvalitetsdokument för 2015 kan vi läsa att skolan ska arbeta för att höja lägstnivån för lärares dokumentation på SchoolSoft.

Skolans arbete för att säkra likvärdig, allsidig och rättssäker bedömning

Det finns inget dokument som beskriver skolans arbete för en rättssäker bedömning, men i skolans kvalitetsdokument för år 2015 läser vi att lärarna sambedömer nationella prov tillsammans med övriga skolor i kommunen. Detta bekräftas av rektor, som också berättar att proven är avidentifierade och att samtliga undervisande lärare i ämnet deltar i rättningen. Svårbedömda fall tas med till sambedömningskonferensen i kommunen.

Beträffande likvärdig bedömning av övriga prov och annat bedömningsunderlag säger rektor att ämnesgrupperna har ett stort ansvar. Han tillägger att alla ämnen inte har någon ämnesansvarig med uppdrag att leda arbetet för en rättssäker bedömning i ämnet. Det finns ingen skriftlig instruktion till ämnesgrupperna om deras ansvar i detta arbete. Rektor framhåller dock att skolan håller betygskonferenser i alla ämnen inför betygssättning.

När vi intervjuar lärare bekräftar de vad rektor beskrivit. Alla vi talar med tycker att det är viktigt att sambedöma nationella prov och flera nämner att det är givande fortbildning. Beträffande övriga prov och uppgifter skiljer det sig åt mellan ämnesgrupperna. En ämnesgrupp berättar att de samplanerar och sambedömer alla större uppgifter genom att byta prov och uppgifter med varandra. Andra säger att de delar sina planeringar och uppgifter med varandra men att de inte har exakt samma prov eller rättar varandras uppgifter. Alla lärare vi talar med uttrycker att de alltid kan be en kollega om hjälp vid bedömning och att det råder en positiv inställning till detta på skolan. Detta arbete underlättas av att lärarna på skolan är placerade i ämnesarbetsrum.

Bedömning i text

Vi bedömer att eleverna får god kännedom om kunskapskraven på SchoolSoft och på lärarsajter. Däremot kan lärarnas förklaring och exemplifiering av kunskapskraven förbättras. Det finns några goda exempel, men arbetet görs inte strukturerat i alla ämnen. En ökad användning av formativa verktyg som kamratbedömning och självvärdering skulle också bidra positivt till elevernas förståelse.

Vi bedömer att elever och föräldrar ges relativt goda förutsättningar att få kännedom om elevens kunskapsutveckling genom SchoolSoft och utvecklingssamtal. Förutsättningarna försämras dock av att lärarna använder flera olika digitala verktyg för att dokumentera elevernas kunskapsutveckling utan någon enhetlig struktur.

Vidare bedömer vi att lärarna till stora delar ger eleverna återkoppling på deras kunskapsutveckling på olika sätt, där framåtsyftande kommentarer ibland ingår. Det finns dock kvalitetsskillnader i lärares sätt att arbeta med återkoppling och kunskapskrav, och det finns inte skriftliga riktlinjer från skolledningen för detta arbete.

Slutligen bedömer vi att skolan bedriver ett systematiskt arbete för att säkra en likvärdig, allsidig och rättssäker bedömning, men att det finns vissa brister. Det är positivt att nationella prov sambedöms både på skolan och i kommunen. Beträffande övrigt arbete för rättssäker bedömning ligger mycket av ansvaret på ämnesgrupperna, men det saknas riktlinjer och struktur för arbetet. I vissa ämnen finns ingen ämnesansvarig med uppgift att leda arbetet med rättssäker bedömning. Vi vill dock framhålla att lärarna på skolan har en positiv inställning till att diskutera bedömning och betyg och att det görs på ett strukturerat sätt i vissa ämnesgrupper.

Bedömning enligt skala

Rektors ansvar

Beskrivning

Hur rektor leder den pedagogiska verksamheten

Rektor beskriver vid vårt inledande möte att skolledningen består av rektor och en biträdande rektor. De delar personalansvaret mellan sig så att rektor är chef för lärarna och elevhälsoteamet, biträdande rektor är chef för den övriga personalen. Rektor är pedagogisk ledare och leder även arbetet i elevhälsoteamet. Utöver detta ansvarar han bland annat för ekonomi och systematiskt kvalitetsarbete. Till biträdande rektors ansvar hör tjänstefördelning, schema, elevens val samt lokaler och arbetsmiljöfrågor.

Skolan är indelad i sju arbetslag som leds av en arbetslagsledare, sex lag för vardera tre eller fyra klasser och ett för *Resursgruppen*. Arbetslagen har möte varje fredag. Tillsammans med rektor och biträdande rektor ingår arbetslagsledarna i den *pedagogiska ledningsgruppen*, som träffas varje vecka för att diskutera frågor som skolans utvecklingsområden och behov av kompetensutveckling.

Skolan har också fem förstelärare som är ämnesansvariga och arbetar med skolutveckling inom sina ämnesgrupper. Det finns förstelärare i matematik, NO, engelska, moderna språk och musik, men ännu inte i exempelvis svenska. Ämnesgrupperna träffas regelbundet, men inte lika ofta som arbetslagen. Ämnen som inte har någon förstelärare har ingen ämnesansvarig med uppdrag att leda utvecklingsarbetet inom ämnet.

Rektor beskriver att han leder det pedagogiska arbetet genom den pedagogiska ledningsgruppen. Här initierar han utvecklingsområden och drar upp riktlinjer för kompetensutvecklingen. Han samarbetar också med förstelärarna om pedagogisk utveckling

inom ämnena. Rektor uttrycker att han skulle vilja vara mer ute i verksamheten, men att tiden inte räcker till. Eftersom elevantalet ökar kommer ytterligare en biträdande rektor att anställas.

Lärare som vi talar med uttrycker att de sällan ser rektor ute i verksamheten och att de upplever detta som en brist. Han gör nästan aldrig strukturerade lektionsbesök för att ge lärarna återkoppling på deras arbete. Inte heller eleverna ser rektor ute i verksamheten, men de understryker att de kan besöka honom om de har synpunkter att föra fram till ledningen.

För kommunikation med hela personalen har rektor ett kort informationsmöte varje fredag och tre personalkonferenser per termin. Flera lärare som vi talar med uttrycker sig positivt om rektor, men tillägger att de önskar ett tydligare ledarskap och att de saknar riktlinjer från skolledningen på flera områden.

Det systematiska kvalitetsarbetet

Det systematiska kvalitetsarbetet beskrivs i verksamhetsplanen och förtydligas av rektor i intervju. Fribergaskolans vision och mål sammanfattas i verksamhetsplanen med ledorden ”kunskap, trygghet, trivsel och delaktighet”. Även skolans prioriterade utvecklingsområden för läsåret är beskrivna i verksamhetsplanen. I intervjuer med lärare framgår att de inte alltid har dessa utvecklingsområden aktuella. Verksamhetens kvalitet följs upp årligen i två större enkäter, en som elever och föräldrar i åk 8 besvarar på vårterminen (beställd av Danderyds kommun) och en som alla elever besvarar i maj om trygghet och trivsel. Analys av enkäterna görs i ledningsgruppen, i arbetslagen och i elevhälsoteamet.

Betygsstatistiken följs upp efter varje termin, i slutet av läsåret även resultatet på de nationella proven. Uppföljningen görs i ledningsgruppen, i arbetslagen och i ämnesgrupperna. Betygsstatistiken och resultatet av enkäterna dokumenteras i det årliga kvalitetsdokumentet som skickas in till kommunen.

Varje lärare utvärderar själv sin undervisning tillsammans med eleverna, antingen efter avslutat arbetsområde eller i slutet av terminen. Skolan har ingen undervisningsenkät som är gemensam för alla lärare utan var och en utformar sin egen enkät. Lärarna dokumenterar själva resultatet av utvärderingarna. Det finns inga riktlinjer och gemensamma metoder för dessa utvärderingar.

I slutet av varje läsår utvärderas skolans verksamhetsplan och likabehandlingsplan av personalen. Arbetslagen utvärderar sitt arbete under läsåret utifrån frågeställningar från skolledningen.

Elever och föräldrar har möjlighet att lämna synpunkter på undervisningen i samband med utvecklingssamtalen som äger rum två gånger per läsår. Dessa synpunkter dokumenteras i elevens individuella utvecklingsplan.

Lärare som vi intervjuar bekräftar i stort denna struktur för skolans systematiska kvalitetsarbete. De är dock osäkra när det gäller detaljer. Elever som vi samtalat med bekräftar att de besvarar de två enkäter som nämns ovan, men anser inte att enkäter om undervisningen förekommer i någon större omfattning.

Ett led i det systematiska kvalitetsarbetet är Fribergaskolans deltagande i Qualis, där externa granskare vart tredje år utvärderar skolans verksamhet och sammanställer resultatet i en rapport som bedömer skolans kvalitet samt beskriver styrkor och förbättringsområden. Skolan har vid samtliga granskningar, den senaste 2014, fått Qualis certifiering för god kvalitet.

Möjligheter till kompetensutveckling för personal utifrån verksamhetens behov

Rektor nämner att skolans verksamhetsplan även innehåller en kortfattad kompetensutvecklingsplan. Gemensamma studiedagar anordnas utifrån skolans prioriterade utvecklingsområden. Det här läsåret är fokus på formativ bedömning/bedömning för lärande och utbildning i att hantera skolans nya projektorer. I samband med att alla elever fick tillgång till en egen bärbar dator var IT som pedagogiskt verktyg prioriterat.

För varje arbetslag finns 9.000 kronor per år avsatta för kompetensutveckling utifrån lagets behov. För varje lärare finns 1.000 kronor per år avsatta, men om behov finns kan extra medel tillskjutas. Den individuella kompetensutvecklingen diskuteras och beslutas i det årliga medarbetarsamtalet med rektor. De lärare vi talar med är nöjda med sina möjligheter till kompetensutveckling. De tillägger dock att det är svårt att hinna med detta inom den ordinarie arbetstiden.

Samverkan och övergångar inom verksamheten och mellan skolformer

Elevehälsoteamet (EHT) beskriver övergången mellan mellanstadiet och högstadiet. Rektor, kurator, skolsköterska samt berörda specialpedagoger och arbetslagsledare deltar i överlämningsmöten på avlämnande mellanstadieskolor. Mötena dokumenteras i ett överlämningsdokument.

Studie- och yrkesvägledaren (SYV) beskriver skolans arbete inför gymnasievalet i åk 9. Valet förbereds redan under åk 7 och åk 8 genom att hon besöker klasserna. I september i åk 9 håller SYV gymnasieinformation, dels för föräldrarna vid två tillfällen kvällstid och dels för eleverna klassvis eller arbetslagsvis. Eleverna erbjuds individuell vägledning 45 minuter vardera, om behov finns vid flera tillfällen. Skolbesök görs på Danderyds gymnasium, dit cirka 40 % av skolans elever söker. Behovsinriktad information och vägledning ges också under omvalsperioden på vårterminen.

Personal från Fribergaskolan deltar i överlämningsmöte med Danderyds gymnasium för elever som antagits där. De deltar också i sådana möten på andra gymnasieskolor om behov finns. För elever som kommer från *Resursgruppen* (se ovan sidan 15) deltar deras lärare alltid i överlämningsmöten, oavsett vilken skola de antagits till.

Bedömning i text

Vi bedömer att rektor har skapat en organisation som stödjer verksamhetens utveckling. Rektor träffar arbetslagsledarna i den pedagogiska ledningsgruppen varje vecka. Även arbetslagen har regelbundna veckomöten. Genom denna organisation skapas förutsättningar att kontinuerligt involvera all pedagogisk personal i utvecklingsarbetet. Enligt vår bedömning skulle dock verksamheten gagnas av tydligare riktlinjer från skolledningen på många områden och en större likvärdighet uppnås mellan olika lärare och olika arbetslag. Rektor har kunskap om verksamhetens pedagogiska kvalitet, men ledarskapet skulle vinna på att han var mera synlig ute i verksamheten. Detta efterfrågas både av personal och elever. Skolledningen har

framgångsrikt lett skolan genom en stor ombyggnad. Det är rimligt att dra slutsatsen att denna ombyggnad har tagit tid och kraft från det pedagogiska ledarskapet. När ombyggnaden nu är avslutad är förutsättningarna de bästa för att utveckla och fördjupa det pedagogiska ledarskapet.

Vi bedömer att rektor tar ansvar för att systematiskt planera, utvärdera och utveckla verksamheten. Personalen medverkar till stora delar i det systematiska kvalitetsarbetet, och eleverna deltar genom att regelbundet besvara enkäter om verksamheten och om trygghet och trivsel. Vi vill peka på att lärare som vi talar med inte alltid har skolans utvecklingsområden aktuella. Eleverna anser inte att undervisningen i de olika ämnena utvärderas i större omfattning. Att skolan regelbundet deltar i Qualis granskningar visar att rektor prioriterar det systematiska kvalitetsarbetet.

Vidare bedömer vi att personalen i rimlig omfattning erbjuds kompetensutveckling som är kopplad till verksamhetens behov. Det finns fungerande former för samverkan och kunskapsutbyte mellan lärarna, men vi vill framhålla att både representanter för arbetslag och för ämnesgrupper uttrycker att det är svårt att hinna med att diskutera pedagogiska frågor på mötena och att delta i kompetensutveckling.

Slutligen bedömer vi att det finns en väl fungerande samverkan för elevernas övergång från mellanstadiet och till gymnasiet.

Bedömning enligt skala

Stora brister i kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
1,0	2,0	3,0	4,0
☐	☐	☒	☐

JÄMFÖRELSE MED TIDIGARE OBSERVATION

Ingen tidigare rapport från Våga Visa finns att jämföra med.

REFERENSER

Skolverket, Läroplan för grundskolan, 2011

Fribergaskolan, lokala styrdokument

- Kvalitetsdokument läsåret 2014/2015
- Likabehandlingsplan läsåret 2015/2016
- Trivsel och Regler
- Verksamhetsplan läsåret 2015/2016

Fribergaskolan, pedagogiska planeringar

- Mina drömmars stad (sv)
- Cultural aspects of the English speaking world (en)
- Rättigheter och skyldigheter (sh)
- Diskriminering på grund av kön och sexuell läggning (sh)
- Antiken, del 1: Iliaden och Odysseen (sv)

Fribergaskolan, lärandematrix

- Boksamtal Undret (sv)

Fribergaskolan, informationsmaterial

- Fribergaskolan, en skola att vara stolt över (informationsbroschyr)
- Kalendarium för vårterminen 2016
- Klassscheman
- Lokalplan
- Organisationsplan

Våga Visas metodmaterial

- Bedömningsmatrix grundskola
- Metodbok observationer
- Rapportmall grundskola

Q-Steps Kvalitetssäkring AB

- Qualis Granskningsrapport, Fribergaskolan, Danderyd, maj 2014

Internet

- www.danderyd.se
- www.danderyd.se/vagavisa
- www.fribergaskolan.se
- <https://accounts.google.com> (GoogleApps, GoogleDrive)
- <https://danderyd.schoolsoft.se>

www.skolverket.se

